

Täysistunto

Keskiviikko 26.5.2021 klo 14.00—19.29

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista

Hallituksen esitys HE 62/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Paatero, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.37 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Illan viimeisiä täällä.

Hallitus on ohjelmansa mukaisesti valmistellut esityksen alueellistamislainsäädännön uudistamiseksi. Laissa säädettäisiin valtion palveluiden saatavuuden järjestämisestä sekä valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevista yleisistä tavoitteista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta suunnittelusta ja koordinaatiosta. Esityksellä toteutetaan ja edistetään keväällä 20 valmistuneen alueellistamisen uudistamisen strategian linjauksia.

Laissa säädetään yleisistä tavoitteista, jotka ohjaavat vastaisuudessa valtion läsnäoloa alueilla. Tavoitteet on otettava huomioon valtion palveluiden saatavuuteen sekä valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamiseen vaikuttavassa päätöksenteossa ja suunnittelussa.

Lainmukaiset tavoitteet olisivat ensisijaisesti valtion tehtävien tuloksellinen hoitaminen ja se, että asiakaspalvelun saatavuus vastaa eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen. Lisäksi vahvistetaan alueiden elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana.

Yleisten tavoitteiden toteuttamiseksi laissa säädettäisiin hallituskausittain laadittavasta valtakunnallisesta suunnitelmasta, jolla luodaan hallinnon rajat ylittävä kokonaiskuva valtion palveluiden saatavuuden ja yksiköiden ja toimintojen sijoittumisen tilasta sekä niiden tavoittelusta kehityksestä. Suunnitelma ohjaa valtion viranomaisia niille kuuluvassa päätöksenteossa. Valtiovarainministeriö asettaisi toimitelimen suunnittelun, seurannan ja koordinaation tueksi. Toimielimessä olisi edustus kaikilta hallinnonaloilta sekä lisäksi edustus Suomen Kuntaliitosta ja Kansaneläkelaitoksesta.

Arvoisa puhemies! Isoin muutos nykyiseen on, että valtion virastojen sijoittelun sijasta tarkastellaan laajemmin ja pitkäjänteisemmin ihmisten palvelutarvetta ja viranomaisten läsnäoloa kaikkialla maassa. Esityksen tavoitteena on siirtyä pois yksittäisten yksiköiden ja toimintojen sijoittamista ja lakkauttamista koordinoivasta pistemäisestä toimintatavasta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2021 vp

luoda uusi toimintamalli nykyistä vaikuttavampaa ja pitkäjänteisempää valtioneuvostotoistoista poikkihallinnollista suunnittelua, ohjausta ja seurantaa varten.

Valtioneuvostotason koordinaatio laajennetaan koskemaan kokonaisuutena valtion toimipisteverkoston lisäksi valtion palveluiden saatavuutta koko maassa. Tavoitteena on myös ohjata valtion digitaalista ja fyysistä palveluverkkoa paremmin ja vahvemmin kokonaisuutena. Esitys muodostaa lainsäädännöllisen perustan ohjaukselle, jossa valtion fyysiset ja sähköiset palvelurakenteet yhdistetään alueellisen läsnäolon tavoitteisiin.

Vastaavaa valtion palveluiden saatavuutta ja toimintojen sijoittumista koskevaa kokonaisuunnittelua ei ole nyt esitettyssä muodossa aikaisemmin koskaan tehty. Ajattelutavan muutos on näin merkittävä. Esitys mahdollistaa valtion alueellisen läsnäolon ohjaamisen nykyistä strategisemmalla tasolla ennakoivammin ja pidemmällä aikavälillä. Suunnitelma sovitettaisiin yhteen julkisen talouden suunnitelman kanssa.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten aseman ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta esitys luo pysyvän, lainsäädäntöön perustuvan veloitteen ja prosessin tarkastella valtion palveluiden kysyntää, tarjontaa ja saatavuutta sekä muodostaa näihin liittyen linjauksia valtioneuvostotasolle. Jo prosessilla itsellään voidaan nähdä olevan positiivisia vaikutuksia yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Tiivistyvä ja kokonaisvaltainen koordinointi ja seuranta ehkäisevät muun muassa riskejä palveluverkon suunnittelemattomasta vähittäisestä rapautumisesta.

Uudistus on merkittävä hallinnon asiakkaiden kannalta. Monikanavaisen palveluverkon yhteiseen tilannekuvaan perustuvien yhteisten tavoitteiden voidaan edistää sitä, että valtion yhteiset asiointipalvelut olisivat paremmin asiakkaiden saatavissa. Valtakunnallinen suunnitelma, jonka koordinaatioon otetaan mukaan myös Kansaneläkelaitos ja kuntien edustus, vahvistaa julkisen hallinnon yhteistyötä.

Toivomuksena on, että laki saataisiin voimaan 1.1.22, jotta lain soveltaminen voitaisiin aloittaa jo tämän hallituskauden aikana. Mahdollisimman pian esityksen hyväksymisen jälkeen on tarkoitus ryhtyä valmistelemaan esityksen mukaista valtakunnallista suunnitelmaa ja sen laadinnassa tukevan poikkihallinnollisen toimielimen, Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen yhteistyöryhmän, työn käynnistämistä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

18.42 **Mikko Ollikainen r:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos esittelystä ministeri Paaterolle. Vanhana kunnanjohtajana tällaiset alueelliset hallintopalvelut kiinnostavat aina. Joskin esittelyn perusteella tämä on suuri muutos ja toki tässä alueellisuus ja kielelliset oikeudet nostetaan esille, niin esittäisin, että niitä tullaan ottamaan huomioon. Mutta kysyisin ministeriltä: millainen palaute tuli tämän lausuntokierroksen aikana, ja miten se on sitten muuttunut tässä esityksessä loppupeleissä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Paatero, yksi minuutti.

18.43 **Kuntaministeri Sirpa Paatero:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä erityisesti alueilta on nähty tällainen tarkoituksenmukaisuus varsin vahvasti. Ja se ajatus siitä, että meillä koordinoidusti katsotaan kaikkia valtion palveluita — tässä on 12 eri tahoa ja sen lisäksi vielä Kuntaliitto ja Kansaneläkelaitos — elikkä voidaan yhteisesti katsoa, mihin nämä sijoittuvat. Täytyy sanoa, että tämä monella, myöskin lausunnonantajalla, sitoutuu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2021 vp

niihin toimiin, joita me olemme tällä hetkellä viemässä muutenkin eteenpäin, kun mietitään monipaikkaisuutta valtionhallinnon työntekijöiden osalta, josta tänään on annettu ohjeistus, mietitään matkustusstrategiaa, josta itse asiassa eilen annettiin ulos julkaisu, ja mietitään meidän palveluverkkoa, meidän kiinteistöjen tilastrategiaa, jotka toivottavasti saadaan ensi viikolla julkaistua, eli tämä kokonaisuutena tulee ohjaamaan sitten niitä parempia palveluja niille kansalaisille. Ja näitä kysymyksiä tavoitettavuudesta ja muun muassa kielellisistä oikeuksista tällä itse asiassa on hyvä mahdollisuus parantaa siitä syystä, että kun me voidaan taata, että jokaisella alueella on yksi yksikkö, [Puhemies koputtaa] josta löytyy näitä ihmisiä, jotka voivat sitten olla tukena fyysisesti myöskin, niin se parantaa palveluita.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.